

Погоджено

Державне управління охорони
навколишнього природного
середовища

« _____ » _____ 200__ р.

Затверджено

Львівське обласне управління лісового та
мисливського господарства

« _____ » _____ 200__ р.

Програма збереження та відновлення глухаря звичайного в Сколівських Бескидах на період до 2015 року

Сучасний стан популяції глухаря звичайного в Українських Карпатах та основні проблеми, що потребують розв'язання

Глухар (*Tetrao urogallus* L.), ряд куроподібні (*Galliformes*), родина тетерукові (*Tetraonidae*) один з двох видів роду. У фауні України представник родини тетерукові, яка включає 4 види з 4 родів 1. Куріпка біла (*Lagopus*), 2. Тетерук (*Lururus*), 3. Глухар (*Tetrao*), 4. Рябчик (*Tetrastes*), представлений двома підвидами (*T. u. pleskei*) та (*T. u. rudolfi*). Місцева назва - готур.

Ареал виду охоплює лісову та гірську зони Євразії від Піренсів до басейну р. Лени. На Поліссі (Волинська, Рівненська, Житомирська і Сумська області) - *T. u. pleskei*, у Карпатах (Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Закарпатська області) - *T. u. rudolfi*.

У Карпатах його біотопами є приполюнські хвойні ліси на висоті понад 800 м над рівнем моря (переважно ділянки криволісся з чорничниками, що виникли в наслідок вітровалів або снігових обвалів).

В минулому на території сучасного НПП був поширений в районах «Чорногори», «Дмитрівки» та «Шибелі» - територія Сколівського військового лісгоспу, ур. «Зелеміль» - Сколівське лісництво НПП, г. Парашка та ін.

Глухар - осілий птах, рідко переміщається далі, ніж на 30 кілометрів, а багато птахів проводять усе своє життя, не залишаючи ділянки радіусом 3 - 4 кілометри. Улітку глухарі літають дуже мало, більше ходять по землі, але якщо злітають, то найчастіше летять над лісом, вище вершин дерев (великі розміри дозволяють їм не боятися хижаків).

Чисельність Карпатської популяції коливається в межах 2,4-3,1 тис. особин.

На території НПП «Сколівські Бескиди» обліковано 8 особин глухаря (Завадківське лісництво).

Аналіз причин та обґрунтування необхідності розробки Програми

Глухар занесений до Червоної Книги України, як рідкісний вид, що перебуває під загрозою зникнення, але в Карпатах його кількість продовжує зменшуватися. Причиною зменшення чисельності стало омолодження хвойних лісів, вирубування дерев на токовищах та поблизу них, випасання худоби, збільшення чисельності хижаків (куниця лісова, лисиця), браконьєрство, посилення фактора турбування в період токування та виведення молодняка.

До цього часу немає чітких рекомендацій щодо розведення цього виду, хоча такою діяльністю займаються в дичерозплідниках Барвінського (Росія) та Березинського (Білорусь) заповідників, досліди з штучного розведення проводяться в Німеччині та Польщі.

Складовою частиною розв'язання проблеми відтворення глухаря в Карпатах є розробка та здійснення регіональної Програми збереження та відтворення глухаря в умовах Сколівських Бескидів.

Програма спрямована на:

- збереження існуючої локальної популяції;
- обґрунтування заходів із збереження та відтворення виду;

- вивчення взаємозв'язків з фауною та флорою, впливу лісгосподарської діяльності;
- збільшення чисельності глухаря.

Нормативно-правові підстави для розробки програми

Нормативно-правовими підставами для розробки Програми є: Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про тваринний світ», «Про Червону книгу України», «Про природно-заповідний фонд», «Про приєднання України до Конвенції 1979 року про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі», «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки», «Про екологічну мережу України», постанова КМ України «Про концепцію збереження біологічного різноманіття України», «Концепція загальнодержавної програми розвитку заповідної справи на період до 2020 року».

Наукові підстави для розробки програми

Науковими підставами для розробки Програми є потреба у проведенні досліджень, спрямованих на збереження та відтворення глухаря, чисельність якого на території Українських Карпат критично низька. Для цього необхідно розробити систему моніторингу за популяцією глухаря; дослідити вплив популяції глухаря на рівень біотичного різноманіття території.

Метою дослідження є отримання даних про:

- найважливіші екологічні параметри популяції глухаря;
- генетичний статус локальної популяції;
- найважливіші загрози існуванню та їх попередження;
- опрацювання заходів, спрямованих на зростання чисельності популяції.

Завдання програми

Метою програми є збереження та відтворення локальної популяції глухаря в Сколівських Бескидах. Основними завданнями є створення еколого-просвітницького центру в Бутивлянському лісництві НПП; проведення наукових досліджень (вивчення соціальної, групової та індивідуальної поведінки, проведення детального картографування сучасного ареалу); в межах поширення виду посилення охорони глухаря від браконьєрів.

Заходи виконання програми

Заходи виконання програми будуть спрямовані на:

- запровадження системи моніторингу за структурою, життєдіяльністю, станом, просторовою та часовою динамікою популяції глухаря в НПП «Сколівські Бескиди»;
- дослідження сезонних переміщень;
- дослідження ємності середовища на території Сколівських Бескидів;
- підвищення екологічного світогляду населення;
- розробка ефективних заходів протидії браконьєрству.

Виконавці програми

Львівське обласне управління лісового та мисливського господарства, НПП «Сколівські Бескиди», Державне управління охорони навколишнього природного середовища у Львівській області, Інститут екології Карпат НАН України, Національний лісотехнічний університет України.

Фінансове забезпечення

Фінансове забезпечення виконання програми буде здійснюватись за рахунок коштів державного і місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища. Орієнтовні обсяги фінансування заходів програми становлять 122 тис. грн. (додаток).

Очікувані результати

Виконання Програми призведе до покращення стану популяції глухаря в Українських Карпатах, а також сприятиме:

- збереженню біотичного різноманіття території;
- збереженню генофонду тваринного світу;
- проведенню наукових досліджень та розробок з питань збереження виду, занесеного до Червоної книги України;
- розвитку екологічної освіти та туризму, залучення місцевих громад до розв'язання природоохоронних проблем;
- виконанню міжнародних конвенцій та угод, активізації участі України у міжнародному співробітництві з питань охорони дикої фауни і природних середовищ існування у Європі.

Погоджено:

Заступник начальника
управління лісового і
мисливського господарства у
Львівській області

Погоджено:

Заступник начальника
Державного управління
охорони навколишнього
природного середовища у
Львівській області

Погоджено:

Кафедра лісівництва
Національного лісотехнічного
університету України
Кандидат сільськогосподарських
наук, професор

_____ **Бурмас В.Р.**

_____ **Татух С.Д.**

_____ **Бондаренко В.Д.**